

NUS NUS ED ILS AUTERS

DAL PREGIUDIZI
AL RASSISSEM

Material pedagogic accumpagnant davart l'exposiziun ambulanta

Tge è rassissem? Co sa fa el valair en il mintgadi? Danunder vegn el – e pertge? Pertge datti anc adina rassissem? Sun jau er ina persuna rassistica senza savair u senza vulair? Pertge datti demonstraziuns cunter il rassissem structural – e tge è quai atgnamain? Co poss jau ma defender cunter il rassissem?

L'occupaziun cun il rassissem e la debatta davart quest tema evokeschan numerusas dumondas.

Davart l'exposiziun	3
Context scientific	4
Blocs tematics e pensums d'emprender	6
Blocs tematics e pensums d'emprender	7
Planisaziun dal temp	8
Preparar la visita da l'exposiziun	9
Discussiun introductiva per activar la presavida	9
Exemplifitgar appartegnientschas en il spazi e render ellas perceptiblas	10
Discussiun en la classa	11
Atgnas experientschas cun rassissem	12
S'approfondar en l'exposiziun	13
Definir e chapir ils terms tecnicos impurtants (tavla 2)	13
Il rassissem e sia istorgia (tavlas 4-8)	13
La scienza e las «razzas umanas», rassissem oz (tavlas 9-14)	15
Finiziun e consolidaziun	16

IMPRESSUM

Editor

Uffizi da migraziun e da dretg civil dal Grischun, Post specialisà per l'integrasiun,
Margot Heuberger, Incumbensada per l'infurmaziun
integration.gr.ch

Autur

Luzius Meyer Kurmann,
Scola auta da pedagogia dal Grischun

Lectorat scientific specialisà

Elke-Nicole Kappus,
Pädagogische Hochschule Luzern

Concepziun

Moinz Kreativbüro Cuir, moinz.ch

DAVART L'EXPOSIZIUN

Vossa scola planisescha in'emna tematica davart pregiudizis e rassissem? La colur da la pel, la derivanza u autras attribuziuns èn adina puspè in tema tranter Vossas scolaras e Voss scolars ed er il motiv da dispartis e conflicts? Vus vulais che Vossa classa sa fatschentia a moda approfondada cun quest tema?

Discriminaziun e rassissem èn sfidas socialas per nosssa societad che na sa ferman era betg davant la stanza da scola u la piazza da pausa. Bleras scolas e personas d'instrucziun s'engaschan per ina convivencia plain respect vicendaivel en nosssa societad multifara. Ellas tractan quest tema en l'instrucziun e lantschan activitads. Il Post specialisà per l'integraziun dal Grischun sustegna l'engaschi da las scolas superiuras, scolas medias e scolas professiunalas e da lur personas d'instrucziun. El metta a disposiziun ad ellas gratuitamain la versiun ambulanta da l'exposiziun «Nus ed ils auters. Dal pregiudizi al rassissem»

ed il material didactic correspondent en las linguas tudestg/rumantsch e tudestg/talian.

Las scolaras ed ils scolars survegnan in'invista en la problematica dal rassissem, sia istorgia e ses funcziunament. Els vesan il connex cun l'actualitad e s'avischinan a la dumonda impurtanta: Co vulain nus viver comunablamain en nosssa scola, cun nossas vischinas e noss vischins ed en nosssa societad?

L'exposiziun che ha gè in grond resun è vegnida concepida dal Musée de l'Homme Paris. Silsunter ha il Post specialisà per l'integraziun da migrant:as e per la prevenziun da rassissem Friburg adattà ella a la situaziun en Svizra. El ha elavurà ina versiun ambulanta en collavuraziun cun il Museum d'art e d'istorgia da Friburg. Per iniziativa dal Post specialisà per l'integraziun vegn l'exposiziun preschentada en il chantun Grischun da la primavaira 2023 enfin la fin dal 2024.

CONTEXT SCIENTIFIC

L'exposiziun «Nus ed ils auters. Dal pregiudizi al rassissem» fa dumondas che vegnan actualmain discutadas a moda cuntraversa er en Svizra. Segir han era Vossas scolaras e Voss scolars opiniuns per part punctuadas davart il tema u davart singuls aspects. Cun questa publicaziun As purschain nus infurmaziuns fundadas davart questa tematica actuala.

L'exposiziun tematisescha tranter auter il rassissem «structural» u «instituziunal», duas expressiuns dal rassissem che n'èn betg adina simplas da chapir e che pon svegliar reacziuns da refusa emoziunalas. Perquai èsi d'avantatg, sche Vus sco persona d'instrucziun enconuschais il context teoretic dal rassissem e chapis il concept da l'exposiziun «Nus ed ils auters». Tgi essan «nus»? Tgi èn «ils auters»? Ed en tge connex stattan las identitads culturalas colliadas cun quellas dumondas?

In agid per chapir talas dumondas èn las teorias dal sociolog giamaican-britannic Stuart Hall, sin las qualas sa basan las suandantas infurmaziuns. Per Stuart Hall è l'identitad culturala in process da negoziaziun che sa basa sin ils pli differents «discurs da pussanza». Quels intermedieschian als individis las estructuras da pussanza vertentas en la societad e lur piazza entaifer quellas. Quests discurs han ina funcziun d'unir e defineschan uschia il «nus» – ma adina era per cunfinar quel envers ils «auters».

Naziun, etnia, classa e caracteristicas corporalas sco la color da la pel e la fisionomia èn las categorias centralas, enturn las qualas las gruppas socialas han furmà in

«nus» en il temp modern. Hall discorra d'in «triangul fatal» cun la naziun, l'etnicidad ed il term «razza» ch'era la basa per considerar differenzas socialas sin fundament da la color da la pel sco natiralas e nunmidaivlas. La **naziun** vegn «creada a moda discursiva» en las scolas, universitads ed autras instituziuns cun agid da cudeschs d'istorgia, litteratura naziunala, medias e la cultura da pop.

La segunda categoria centrala da l'identitad sociala è l'etnia. Sut etnia chapescha Hall ina gruppa che collia umans sin fundament da linguas, tradiziuns, persvasiuns religiusas, usits e rituals che vegnan percipids sco communabels. Entant ch'ina naziun po unir era differentas linguas u etnias, pon etnias exister era senza ina naziun u in stadi.

La terza categoria d'identitad è tenor Stuart Hall la «razza». El accentuescha che las basas biologicas dal «discurs da razzas» sajan gia daditg vegnidas refutadas. Tuttina dovra el il term «razza», perquai che quel influenzeschia anc adina il destin da las gruppas pertutgadas pli baud dal colonialissem e da la sclavaria. Questa experienscha socioistorica saja colliada cun caracteristicas fisicas sco la color da la pel, la statura, la creschientscha dals chavels etc. Tenor Hall tematisescha il «discurs da razzas» ussa questa colliaziun da caracteristicas fisicas cun l'experienscha socioistorica ed inchargia quella cun stereotips e pregiudizis. E quels reproduceschan da lur vart dischavantatgs e discriminaziun quotidiana sin plaun structural ed instituziunal.

Partind da questas trais categorias analischa Stuart Hall ina «crisa da las identitads» en il mund globalisà. Attribuziuns ch'eran ina giada fixas sco classa, schlat-taina, etnicidad, religiun u naziunalitad vegnan lomas e na dattan betg pli in tegn segir al subject. Quai ha era da far cun il fatg che l'identitad n'è betg statica, mabain sto adina vegnir negoziada danovamain e ch'ella lascha a l'individui era la libertad d'interpretar e da midar l'atgna posiziun en il «nus».

Co che quai capita en la pratica, en la biografia d'in uman, mussa Hall cun ina formulaziun pregnant: «Routes, not Roots!» – rutas, betg ragischs. Chatrar identitads culturalas n'ha da far nagut cun in return a las ragischs ch'èn en questa furma gia adina stadas constructs imaginars. Identitads culturalas sa furman tras il curs da la vita, tras migraziuns e midadas.

La globalisaziun metta tenor Stuart Hall en dumonda tschertas identitads ed appartegnientschas ch'èn stadas fixas fin ussa. Questa «crisa da las identitads» po rinforzar autras colliaziuns, per exempel quellas da l'etnia u da la classa sociala, ma era fundamentalissem vegls e novs. In ulteriur scenari è quel che la globalisaziun flaiiventa

tut las identitads culturalas en favur d'ina conscienza da consum globala. La lingua da las medias, particularmain da la reclama, creescha in reschim global da l'identificaziun cun marcas e products che ha in effect omogenisant sin las culturas.

Da l'autra vart observa Hall sco cuntramoviment in rinforzament da l'identificaziun locala. Il return dal fundamentalissem religiun sco cuntramoviment è era da vesair en quest context. La finala èn ils svilups da la politica d'identitad daventads incalculabels tant per ils aderents sco era per ils adversaris da la globalisaziun. La suletta constanta che resta è la negoziaziun permanenta tranter criteris globals e locals.

Quest text preschenta ils aspects sociologics dal rassissem. Interessantas èn segir era las avischinaziuns sociopsicologicas che vegnan explitgadas a moda bain chapibla en la suandanta contribuziun:



<https://www.amnesty.ch/de/ueber-amnesty/publikationen/magazin-amnesty/2021-1/ich-wir-und-die-anderen>

LA VISITA DA L'EXPOSIZIUN

L'exposiziun «Nous et les autres» è vegnida inscenada il 2018 a Paris en il Musée de l'Homme sco occurrenza animada ed interactiva. Vus pudais anc adina As far in maletg da quella sin la pagina-web dal museum:



<http://nousetlesautres.museedelhomme.fr>

L'exposiziun ambulanta «Nus ed ils auters. Dal pregiudizi al rassissem» resumescha il cuntegn da questa exposiziun che consista surtut da texts curts, ma detg pretensius, e ch'è vegnida cumplettada cun cas ed exempels da la Svizra. Sco agid per chapir ils cuntegns pretensius ed ils exempels mettain nus a disposiziun a Vus qua material accumpagnant. Cun quel pudais Vus preparar Vossa classa per la visita da l'exposiziun ed approfondar intgins dals temas ed exempels.

Per preparar la visita da l'exposiziun As recumandain nus da far cun Vossa classa ils exercizis descritti sin las paginas suandantas:

- far ina discussiun introductiva per activar la presavida
- exemplifitgar appartegnentschas en il spazi e render ellas perceptiblas
- raquintar d'atgnas experientschas cun rassissem

L'ulteriur material accumpagnant è concepì uschia che Vus pudais realisar la visita da

l'exposiziun sco project cooperativ. Quai vul dir che singulas gruppas da scolaras e scolaras elavuran tscherts temas e preschentan ed intermediesschan silsunter ils resultats a las autras gruppas. En il rom da questas preschentaziuns poi dar discussiuns animadas che sustegnan la chapientscha dal tema. I fiss bel, sche Vus pudessas integrar en l'exposiziun ils products elavurads – surtut ils placats. Uschia pudais Vus dar ad ella in pau da l'interactività e da la vitalità da l'exposiziun oriunda a Paris.

Il material accumpagnant cuntegna 16 pensums d'emprender e 5 pensums da challenge. Ils pensums d'emprender èn per gronda part pretensius, pon dentant vegnir duvrads per ils stgalims I e II cun aspectativas differentas areguard la prestaziun da las scolaras e dals scolaras. Ils pensums da challenge sa drizzan a scolaras e scolaras pli vegls ed èn fitg pretensius. Per quests pensums sto la persuna d'instrucziun anc determinar sezza il product che sto vegnir realisà (preschentaziun, placat, cumponiment, etc.).

Ils pensums d'emprender èn concepids mintgamai per gruppas da dus. Cunquai ch'ìls pensums èn detg pretensius, As recumandain nus da far gruppas eterogenas. Scolaras e scolaras cun bunas abilitads da leger duessan collavurar cun scolaras e scolaras che han auters talents (crear il placat, preschentar a moda animada, etc.).

Vus pudais reparter ils pensums preparativs per la visita da l'exposiziun sin duas modas.

- Tractai cun l'entira classa mintgamai in bloc tematic suenter l'auter. Pliras gruppas da dus fan mintgamai il medem pensum. Ina gruppa preschenta, ils auters cumpletteschan e proponan eventualas correcturas. Questa versiun permetta a tut las scolaras ed a tut ils scolars

da schliar plirs pensums d'emprender. Uschia è l'effect d'emprender pli grond, ma i dovra era dapli temp!

- Reparti tut ils pensums da l'exposiziun sin la classa. Mintga gruppa da dus preschenta silsuenter ses placat da l'exposiziun u ses champ tematic (che po cumpigliar plirs placats). Questa versiun dovra in pau damain temp, persuerter è l'effect d'emprender per las singulas scolaras ed ils singuls scolars pli pitschen.

Blocs tematics e pensums d'emprender

bloc tematic	tavlas d'exposiziun	pensums d'emprender
terms tecnicos impurtants	2	Lain discurren davart ... <ul style="list-style-type: none"> • stereotips (plus challenge) • pregiudizis (plus challenge) • discriminaziun (plus challenge) • rassissem Igl è senz'auter pussaivel da dar dus pensums ad ina gruppa.
il rassissem e sia istorgia	4-8	<ul style="list-style-type: none"> • in missiunari svizzer visita ils Lakotas • zoos umans • zoos umans – pensum supplementar • Uffants da la via – stgalim secundar I • Uffants da la via – stgalim secundar II
la scienza e las «razzas umanas»	9-11	tschintg problems cun las «razzas umanas» (tschintg pensums plus dus pensums da challenge)
rassissem oz	12-14	<ul style="list-style-type: none"> • pensum davart tavla 12a: lavur, abitar • pensum davart tavla 12b: statisticas DoSyRa • pensum 1 davart tavla 13: la legislaziun en Svizra • pensum 2 davart tavla 13: la legislaziun en Svizra

Planisaziun dal temp

	varianta 1 (elavurar communablamain ils blocs tematics)	varianta 2 (elavurar a medem temp tut ils pensums)
preparar la visita da l'exposiziun	1 lecziun	1 lecziun
elavurar ils pensums	4 giadas $\frac{1}{2}$ -1 lecziun = ca. 3 lecziuns	1 lecziun
preschentar ils resultats	4 giadas $\frac{1}{2}$ lecziun = 2 lecziuns	1-2 lecziun
discussiun finala	$\frac{1}{2}$ lecziun	$\frac{1}{2}$ lecziun
total	Ca. 6-7 lecziuns	Ca. 4 lecziuns

PREPARAR LA VISITA DA L'EXPOSIZIUN

Discussiun introductiva per activar la presavida

Dai a Vossas scolaras ed a Voss scolars diesch minutas temp per survegnir in'emp- prima survista ed impressiun da l'exposiziun. Explitgai alura la finamira da la visita: pudair responder a las dumondas formuladas a l'entschatta da quest dossier.

Radunai silsuenter Vossa classa per far in'emp- prima discussiun ed activar la presavida, dumandar las opiniuns existentas davart il tema ed era per nudar las dumondas avertas. La discussiun duai da princip avoir spazi per tut. Igl è dentant impurtant da far attent a fatgs preschentads a moda sbagliada u ad opiniuns che na correspundan betg a las valurs da l'exposiziun. La finamira n'è dentant betg da manar ina discussiun cuntraversa, mabain simplamain dad activar la savida existenta. Vus pudais tut tenor era dumandar opiniuns cuntrar- rias u fatgs che relativeschan posiziuns e constataziuns problematicas e che mussan cleramain che las scolaras ed ils scolars na partan betg quellas (p.ex. en cas da com- mentaris rassistics).

Nudai sin la tavla u sin trais flipcharts «fatgs», «opiniuns» e «dumondas». Proba-

blamain n'èsi betg adina simpel d'attribuir tut ils chavazzins ad ina da questas catego- rias. Nudai els simplamain en il champ che para adattà a Vus.

Cun las suandantas dumondas pudais Vus animar la discussiun:

- Tge è rassissem? Tge èn stereotips, pregiudizis, discriminaziun?
- Razzas umanas na datti betg, cuntrari a razzas da chavals e da chauns u da chauras. Co pon ins argumentar quai?
- Enconuschais vus exempels che mussan co che rassissem sa fa valair ozendi? Exempels da rapports en las medias, da las medias socialas, d'atgnas experient- schas en il mintgadi?
- Enconuschais vus exempels da l'istorgia che espriman rassissem?
- Tge umans èn pertutgads da rassissem? Tras tge characteristics sa distinguan els?
- Tenor la lescha èsi scumandà da propa- gar publicamain «pleds instigants rassis- tics», e quai vegn era chastià. Ma tge far cun il rassissem quotidian che n'è betg public? Co pon ins reagir sin quel?

Exemplifitgar appartegnientschas en il spazi e render ellas perceptiblas

Avant che las scholaras ed ils scolars s'occupeschjan pli detagliadamain dal tema rassissem, duessan els chapir il concept dal titel «Nus ed ils auters». Quai pudais Vus cuntanscher cun la suandanta activitad:

Giai cun Vossas scholaras e Voss scolars en l'exposiziun u, sch'igl è là memia stretg, sin la piazza da scola u en in auter grond spazi

liber. Defini e marcai in pèr puncts d'orientaziun en il spazi (singulas tavlas d'exposiziun en il spazi, il bigl, il pastget, la paraidchasa, ina marcaziun giun plaun sin piazza da scola, etc.).

Explitgai a las scholaras ed als scolars l'ipotesa da basa per quest exercizi:

Umans èn creatiras socialas e sa sentan bain, cura ch'els èn ensemen cun auters umans che partan lur interess, lur valurs, lur lingua u lur moda da viver. Umans furman gugent cuminaanzas per tgirar quests tratgs cuminaivels. Nus naschin en talas cuminaanzas, pudain dentant influenzer e decider sezs il grad da questa appartegnientscha. Nus na pensain qua però betg a famiglias u ad autras gruppas pitschnas, mabain a structuradas pli grondas sco la naziun, in'etnia u ina cuminaanza religiosa. L'atgna gruppa, da la quala ins fa part, numnain nus en l'exposiziun «nus». Ina caracteristica impurtanta da talas gruppas da «nus» u dad «identitads culturalas» è era la cunfinaziun envers autras gruppas, numnadas en l'exposiziun «ils auters».

L'emprim n'ans fatschentain nus dentant betg cun las cunfinaziuns, mabain cun ils elements che collian identitads culturalas. Ma tge èn propi ils interess, las valurs, preferenzas e modas da viver che collian nus resp. che nus partin cun autras ed auters?

Laschai ussa furmar las scholaras ed ils scolars gruppas variablas cun dumandar tge tratgs cuminaivels ch'ellas han. Las gruppas van alura mintgamai en il lieu determinà per ellas. Ins po tranteren era dumandar chaussas, a las qualas igl è difficil da dar

ina resposta clera. En quel cas stattan las scholaras ed ils scolars en ina retscha che tanscha da «constat per mai cumplainamain» fin a «... na constat insumma betg per mai». Vus pudais far las suandantas dumondas (variai tut tenor Vossa classa):

- Tge fas ti pli gugent en tes temp liber: far sport, dar gieus da computer u tadlar musica? Ils ins van sper il bigl, ils auters tar la marcaziun, ils terzs sin il pastget, etc. Tgi che fa tut tuttina gugent u tgi che na fa nagut da quai gugent, po furmar ina quarta gruppa.
- Tge popstar ta plascha meglier: Drake, Billie Eilish, Justin Bieber, Taylor Swift u nagin da quels? (u insatgi auter ch'è gist actual ... duas fin trais gruppas)
- Tgi discorra a chasa dialect svizzer, tgi discorra in'otra lingua che tudestg, tgi discorra pliras linguas?

- Tgi ha in telefonin da la marca iPhone, Samsung, Huawei u in auter model?
- Tgi visita cun sia famiglia occurrenzas religiusas en ina baselgia, ina moschea, ina sinagoga u in tempel, in local da reuniun) – e tgi na fa mai u fitg darar quai?
- Tgi va mintgamai en vacanzas tar la parentella e tgi betg?
- Quant impurtanta è vestgadira da marca per tai? (far ina retscha da «fitg impurtanta» fin «insumma betg impurtanta»)
- Tgi mangia gugent hamburgers (da charn), tgi mangia il pli gugent vegetarian, tgi na mangia ni l'in ni l'auter?
- Tgi è naschè en sia vischnanca da domicil u ses chantun da domicil, tgi insanua auter en Svizra, tgi a l'exteriur? (u tut tenor la situaziun: La mamma e/u il bab da tgi è naschè nua? Ev. numnar plitost differents continents empè dad «exteriur».)
- Sche ti t'inamurassas u duessas maridar ina giada, quant impurtant èsi per tes geniturs che tia partenaria u tes partenari derivia da la medema grupp sociala sco ti (areguard la lingua, religiun, color da la pel, furmaziun, bainstanza, etc.)? (far ina retscha da «fitg impurtant» fin «insumma betg impurtant»)
- E tge pensas ti tezza/tez da quai? (far ina retscha da «fitg impurtant» fin «insumma betg impurtant»)
- Tgi sa cuschinar? Tgi n'ha anc mai cuschinà sezza/sez insatge?
- Tgi suna in instrument, tgi chanta gugent, tgi fa tuts dus gugent e tgi nagut da quai? (quatter gruppas)

Laschai formular a la fin las scolaras ed ils scolaras sezs intginas dumondas. Els duain ponderar tge ch'è particularmain impurtant per els e tge ch'els partan gugent cun

auters – far teater, ir a nudar, dar gieus da computer, etc. Las dumondas duessan esser formuladas uschia ch'i na dat betg dapli che duas u trais gruppas.

Discussiun en la classa

Giai a la fin da questa activitad cun las scolaras ed ils scolaras enavos en la stanza da scola e discutai cun l'entira classa las suandantas dumondas:

- Èsi adina stà cler a tge grupp che vus appartegnais u avais vus gi mintgatant dubis? Pertge?
- En tge grupp avais vus sentì ina luschezza particulara dad esser da la partida? Pertge?
- Avais vus sentì luschezza d'appartegnair ad ina tscherta grupp u è quai stà mintgatant in zichel penibel? Tgi è uschè curaschusa u curaschus e tegna si il maun, sch'igl è stà ina giada penibel? Vuless insatgi argumentar quai? Sche betg, è quai er okay.
- Èsi era stà mintgatant sorprendent per vus tgi ch'è stà cun vus en la medema grupp u ch'in tschert uffant è stà en in'otra grupp? Pertge?
- Essas vus stadas sulettas u stads sulets ina giada? Tge sentiment è quai stà?

Mussai als giuvenils che tut ils umans appartegnan a gruppas socialas, ch'els n'appartegnan dentant mai mo ad ina suletta grupp, che l'appartegnientscha è per part determinada (schlattaina, naziunalitad,

religiun, etc.), per part elegibla libramain (professiun, sport, puspè naziunalitad, religiun, etc.). Tut tenor la classa pudais Vus er explitgar la situaziun da persunas immigradas: ellas han tant in interess da man-

tegnair las valurs, normas e praticas da lur pajais d'origin sco er in interess d'interagir cun autras gruppas etnicas e surtut cun la societad maioritara en lur nova patria, ma che stereotips pon esser in obstachel per quest barat. Ed accentuai che la color da la pel na permetta betg da trair conclusiuns davart l'appartegnientscha ad ina grupp sociala u in stadi naziunal!

Empruvai d'accentuar adina puspè ils tratgs cuminaivels da tut ils umans. Vus pudais senz'auter era numnar differenzas, ma Vus duessas render attent las scolaras ed ils scolars al fatg ch'i dat adina era tratgs cuminaivels tranter las gruppas socialas, malgrà tut las differenzas.

Atgnas experientschas cun rassissem

Las scolaras ed ils scolars duain uss emp- lenir il feagl da lavur «Has ti gia ina giada...?» Il feagl resta tar els e na sto vegnir mussà a nagin.

Supplitgai las scolaras ed ils scolars da dumbrar ensemen lur menziuns. Erui alura ils «geas» pli u main a moda anominma, p.ex. sin cedels che Vus rimnais ed evaluais, u faschai tegnair si il maun tar las dumondas:

- Tgi ha ditg gea nulla fin duas giadas? Trais fin tschintg? Dapli che tschintg?

Cuntinuai ussa la discussiun cun far las suandantas dumondas:

- Tge schais vus da quai che singulas u singuls han (u ch'i dat en tut) blers geas?
- Tge pudessan esser ils motivs per tants geas?
- Pertge pensais Vus che umans «fan magari oragiu» ils auters? (p.ex. per motivs da superiurità, per schigliusia, tema, mancanza da savida, mancanza d'experientscha, il giavisch d'appartegnair ad ina grupp u da sa cunfinar vers in'otra.)
- Nua emprendain nus d'ans cumportar senza respect? (p.ex. da gliedud giuvna da la medema vegliadetgna, en l'internet [medias socialas], en famiglia, da la televisiun, da films, da la musica.)
- Tge consequenzas pon pregiudizis u stereotips avoir per entiras cuminanzas? (p.ex. crear disfidanza envers gruppas minoritaras, midar tenutas e cumportaments, far tema ad intginas gruppas da persunas, restrenscher las pussaivladads d'intginas gruppas da persunas.)



Fegl da lavur «Has ti gia ina giada ...?»

https://migrationsgeschichte.ch/media/dwprd4d43/ab_hast-du-schon-mal.pdf

S'APPROFUNDAR EN L'EXPOSIZIUN

Definir e chapir ils terms tecnicos impurtants (tavla 2)

Sin la tavla 2 da l'exposiziun chattan las scholaras ed ils scolars las definiziuns dals terms tecnicos ils pli impurtants. Il pensum da las scholaras e dals scolars èsi ussa da chattar exempels per ils singuls terms. Dividi

la classa en quatter gruppas, defini ina manadra u in manader da discussiun che nota ils exempels (u laschai eleger la classa). Per quest exercizi stattan a disposiziun fegls da lavur.



Fegl da lavur:

«Lain discurrer davart rassissem, stereotip, pregiudizi, discriminaziun.»

Il rassissem e sia istorgia (tavlas 4-8)

Las tavlas d'exposiziun 4 fin 8 tematisechan las basas istoricas dal rassissem. Ils singuls temas vegnan preschentads en curts texts complexs ch'èn grevs da chapir, sch'ins n'ha betg gia enconuschientschas preliminaras. Perquai As proponin nus d'approfondar cun la classa intgins dals eveniments e svilups istorics descritti.

Nus As recumandain da parter la classa en gruppas che elavuran singuls temas. Furmai gruppas eterogenas (cf. survart) cun mintgamai dus fin trais commembers. A la fin duain las gruppas preschentar lur resultats a la classa, e quellas scholaras e quels scolars che han elavurà il medem tema pon cumpletar u far propostas da correctura.

Per las lavurs da gruppa avain nus elavurà differents fegls da lavur. Cun agid da quels pon las scholaras ed ils scolars nudar sin placats la savida acquistada e lur vistas. Als mettai a disposiziun fegls dal flipchart u insatge sumegliant.

I fiss bel, sche Vus pudessas cumpletar l'exposiziun cun ils placats da las scholaras e dals scolars. En questa moda pudais Vus crear comunablamain in'exposiziun participativa che sa sviluppa cuntinuadamain e daventa era per autras visitadras ed auters visitaders adina pli interessanta e multifara.



Fegls da lavur:

- «In missiunari svizzer tar ils Lakotas»
- «Zoos umans»
- «Zoos umans – pensum complementar»*
- «Uffants da la via» – stgalim secundar I
- «Uffants da la via» – stgalim secundar II

*) Per classas che pudessan nizzegiar la midada da la perspectiva per ridicularisar il tema pon ins concepir il pensum sco inscripziun en il diari, ev. era sco pensum da chasa. A gruppas che lavuran a moda seriusa e fitg engaschada pon ins era dar il pensum d'inscener il tema cun fotos.

Sche Vus vulais As occupar a moda pli approfondada cun il tema da la Svizra ed il colonialissem u sche Vus tschertgais ulteriur material, recumandain nus las suandantas contribuziuns:



Swissness – tradiziun ed innovaziun. Visita guidada gratuita per classas da scola dal stgalim secundar I e II en il Museum naziunal svizzer a Turitg.

<https://www.landmuseum.ch/de/ihr-besuch/schulen/allgemein/swissness.-tradition-und-innovation/02-swissness.-tradition-und-innovation>

La Svizra ed il colonialissem. Davart profitaders svizzers da las pussanzas colonialas. David Eugster (text), Corinna Staffe (illustraziun).

<https://www.swissinfo.ch/ger/die-schweiz-und-der-kolonialismus/45900498>

Set d'ideas davart la Svizra postcoloniala. Material d'emprender da la Scola auta da pedagogia da Berna per il stgalim secundar I.

<https://www.phbern.ch/dienstleistungen/unterrichtsmaterial/ideenset-postkoloniale-schweiz>

Andreas Zangger: Quant fitg che la Svizra ha profità dal colonialissem.

<https://www.swissinfo.ch/ger/wirtschaft/schweiz-kolonialismus/45948770>

Maya Brändli: Emissiuns da SRF davart l'istorgia coloniala da la Svizra.

<https://www.srf.ch/kultur/gesellschaft-religion/schweizer-kolonialgeschichte-spurensuche-im-trueben>

La scienza e las «razzas umanas», rassissem oz (tavlas 9-14)

Questas parts da l'exposiziun consistan da blers texts curts, ma complexs che introduceschan numerus terms technics. Per render ils texts pli accessibels avain nus concepì in set cun fepls da lavur che permettian a la classa d'elavurar las basas necessarias a moda collaborativa.

Sut il titel «Tschintg problems cun las uschenumnadas razzas umanas» sa fatschentan singulas gruppas cun mintgamai in aspect da la perscrutaziun da las razzas e cun la concepziun actuala da rassissem. Nus recumandain puspè da reparter ils tschintg suttemas u «problems» sin pliras gruppas da dus. Faschai stim ch'igl haja

en tut las gruppas scolaras e scolars cun bunas abilitads da leger.

Per las lavurs da gruppa avain nus elavurà differents fepls da lavur. Cun agid da quels pon las scolaras ed ils scolars nudar lur savida acquistada e lur vistas sin placats. Als mettai a disposiziun fepls dal flipchart u insatge sumegliant.

Suenter che las gruppas han terminà ils exercizis duain ellas preschentar ils resultats a la classa. Quellas scolaras e quels scolars che han elavurà il medem tema pon cumplettar u far propostas da correctura.



Fegls da lavur:

«Tschintg problems cun las uschenumnadas razzas umanas»

«Pensum davart tavla 12a: lavur, abitar»

«Pensum davart tavla 12b: statisticas DoSyRa»

«Pensum 1 davart tavla 13: la legislaziun en Svizra»

«Pensum 2 davart tavla 13: la legislaziun en Svizra»

FINIZIUN E CONSOLIDAZIUN

Per concluder il tema duessas Vus far ina discussiun finala cun Vossa classa. Quai pudais Vus far per exempel cun agid dals «fatgs», da las «opiniuns» e da las «dumon-

das» nudads a l'entschatta. Per animar la discussiun pudais Vus far las suandantas dumondas:

- Hai dà chaussas u avais vus fatg scuvertas en l'exposiziun che han commovì u surprais vus particularmain?
- Avant che visitar l'exposiziun avain nus nudà «fatgs», «opiniuns» e «dumondas». Vulessas vus ussa commentar quels? Datti midadas? Èn las dumondas respundidas? Datti novas dumondas?
- Datti schabetgs u eveniments da vossa experientscha che vus interpretassas da nov sco rassistics?
- Cartais vus che nus hajan en nossa scola (per scolas professiunalas: er a la piazza da lavur) in problem cun il rassissem avert? A maun da tge vesess ins quai?
- Nus avain emprendì tge ch'è «rassissem systemic». Quel s'exprima er en reglas nuncrittas e mintgatant a moda nuncscienta. Cartais vus che nus hajan in problem cun quel en nossa scola?
- Tge po ina persuna far che daventa victima da rassissem? Co duess ella sa cumportar? Pudais vus numnar exempels?
- Tge pos ti far, sche ti daventas perditga d'in eveniment rassistic?



Dai a Vossas scolaras ed a Voss scolaras per finir il feagl d'infurmaziun:

**«Vuls ti far insatge cunter rassissem e discriminaziuns?
Dovras ti agid e sustegn?»**

NUS **NUS ED ILS AUTERS**

DAL PREGIUDIZI
AL RASSISSEM